

Fundusze świętują jubileusz

Utworzono: czwartek, 20 września 2018

Autor: Kajetan Berezowski

Źródło: Trybuna Górnicza

Ponad 41 mld zł wydanych na 166 tys. zadań, w tym na walkę ze smogiem i niską emisją, instalację kolektorów słonecznych, budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków - oto bilans 25-letniej działalności Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W Polsce od ćwierćwiecza działa niespotykany nigdzie indziej na świecie system finansowania ochrony środowiska, którego ważną częścią jest 16 wojewódzkich funduszy, współpracujących z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Bankiem Ochrony Środowiska. Wojewódzkie fundusze to niezależne instytucje, które mają zbliżone cele ustawowe, jak funkcjonujący na terenie całego kraju NFOŚiGW, z tym że ich działalność obejmuje głównie przedsięwzięcia na szczeblu regionalnym.

Mechanizm dźwigni finansowej

Początki funkcjonowania wojewódzkich funduszy przypadły na trudny okres naprawiania wieloletnich zaniedbań w ochronie środowiska. W latach 70. i 80. Polska była jednym z najbardziej zanieczyszczonych państw Europy. Niemal połowa miast w Polsce, w tym wszystkie największe ośrodki miejskie, w ogóle nie posiadała oczyszczalni ścieków. Ważną datą w dziejach funduszy jest 2004 r., w którym Polska weszła do Unii Europejskiej. Krajowe pieniądze z WFOŚiGW pozwoliły na lepsze wykorzystanie europejskich miliardów. Było to możliwe dzięki mechanizmowi „dźwigni finansowej”. Fundusze udzielały beneficjentom pożyczek na przygotowanie dokumentacji, płynność finansową czy wkład własny, bez którego nie było mowy o pozyskaniu unijnego wsparcia. Całkowita wartość zadań z m.in. programów Phare, SAPARD, ISPA, ZPORR i Funduszu Spójności wspieranych przez wojewódzkie fundusze wyniosła ponad 31 mld zł. Liczba zadań dofinansowanych z UE, a obsługiwanych przez wojewódzkie fundusze, to ponad 4,5 tys. WFOŚiGW obsługiwały największy w dziejach UE Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, nazywany „nowym planem Marshalla”. Ponad 28 mld euro przeznaczono na 3,3 tys. inwestycji, m.in. na ochronę środowiska i budowę oraz modernizację 275 oczyszczalni ścieków. Fundusze, wspierając beneficjentów unijnej pomocy, przyczyniły się także do wypełnienia zobowiązań naszego kraju w dostosowywaniu polskich norm i prawodawstwa do standardów UE. Przykładem jest m.in. dyrektywa dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych.

Pożyczki i dotacje

Dziś Fundusze finansują zadania zapisane m.in. w tak istotnych dla kraju dokumentach jak: Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” czy „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”. Ich oferta to nisko oprocentowane pożyczki oraz dotacje. Bez takiego wsparcia przeprowadzenie tysięcy ekoinwestycji w całym kraju byłoby niemożliwe. Bo też inwestycje proekologiczne wciąż rzadko przynoszą zyski inwestorowi, a więc są nieopłacalne. Skąd zatem pochodzą pieniądze, którymi zarządzają fundusze i wspierają poprawę stanu polskiego środowiska? To przede wszystkim wpływy z opłat i kar wnoszonych przez przedsiębiorstwa za korzystanie ze środowiska, m.in. za zanieczyszczanie powietrza czy składowanie odpadów. Innym źródłem przychodów funduszy są spłaty nisko oprocentowanych pożyczek udzielanych we wcześniejszych latach. Należy podkreślić, że każda złotówka z WFOŚiGW jest wydawana na ochronę środowiska co najmniej dwa razy. Jest tak dlatego, że jako osoby prawne fundusze mogą udzielać pożyczek. Wypracowując zysk z odsetek pomnażają zarządzane przez siebie pieniądze, które przekazują na kolejne proekologiczne inwestycje.

Fundusze wspierają ponadto zrównoważony rozwój gospodarczy i tworzenie „zielonych” miejsc pracy, a z efektów ekoinwestycji korzystają miliony Polaków. Przykładów nie trzeba daleko szukać. W ciągu minionego ćwierćwiecza do środowiska trafiło blisko 10 mln t mniej dwutlenku węgla. Wyprodukowana czysta energia z odnawialnych źródeł w ilości 900 tys. MWh rocznie mogłaby zasilic 115 tys. domów jednorodzinnych. Wybudowane sieci wodnokanalizacyjne o łącznej długości ok. 100 tys. km wystarczyłyby na dwuipółkrotne opasanie kuli ziemskiej.

Walka ze smogiem

W Polsce trudno wskazać gminną instalację służącą ochronie środowiska, która nie uzyskała pomocy finansowej z funduszy. Wybudowano i zmodernizowano ponad 3 tys. komunalnych oczyszczalni ścieków, czyli większość z istniejących 3.253 takich zakładów. Z pomocy finansowej funduszy korzystają ponadto przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, czy też państwowe jednostki budżetowe. Bieżące wyzwania stojące przed Polską, w tym walka ze smogiem i niską emisją, są jednym z powodów zacieśniania współpracy pomiędzy NFOŚiGW, WFOŚiGW i BOŚ. Niezbędne są bowiem wspólne ogólnopolskie projekty. Instytucje te będą więc wspólnie obsługiwały rządowy program „Czyste powietrze” o gigantycznym budżecie 103 mld zł. Celem tego programu jest poprawa jakości powietrza zanieczyszczonego przez palenie śmieci i słabej jakości opału w domowych, często przestarzałych piecach. Z miliardów złotych wsparcia skorzysta zwykły Kowalski, który będzie mógł wymienić węglowy piec i wykonać gruntowną termomodernizację domu jednorodzinnego. Są jeszcze inne wyzwania, w realizacji których będą pomagały wojewódzkie fundusze. Wśród nich: adaptacja do zmian klimatu, zrównoważony rozwój sektora energetycznego czy wspieranie rozwoju elektromobilności.

